

ČÁST PRVÁ.

PANOVÁNÍ FERDINANDA I.

R. 1526. — Sněm k opatření země. — Uchazeči o český trůn. — Volba arciknížete Ferdinanda za krále českého. — Stavovští poslové ve Vídni a přijetí sněmovních artikulů. — Korunovace královských manželů	9
R. 1527—1538. — Ferdinand králem uherským. — Válka se Zápolským a s Turky. — Mír v Cařihradě. — Ferdinand králem římským. — Upálení luteránů	19
Narození královice Maxmiliána. — Povodeň v Čechách. — Povolení poddaným, aby směli choditi na studie. — Zavedení pořádku v zemi. — Potlačování luteránů	29
R. 1532—1547. — Mor a povodeň v Čechách. — Požár v Praze r. 1541. — Druhý revers krále Ferdinanda. — Bouře proti židům. — Válka s Turky v Uhrách	36
Artikule sněmu r. 1545. — Zrušení dědičné smlouvy knížat lehnických s kurfiřtem braniborským. — Porady strany podobojí. — Poměr krále k luteránům a ke kališníkům. — Válka o náboženství v Německu. — Český sněm povolil zemskou hotovost. — List Hanuše Fridricha českým stavům a jejich odpověď	44
České vojsko u Kadaně. — Smlouva s knížetem Mořicem. — Ferdinand potrestal neposlušné stavy. — Králův mandát o vojenské hotovosti	56
Smrt královny Anny. — Lásky českého národa k zemřelé královně. Umírající královna prosí o milost pro český národ a připomíná Ferdinandovi služby, které Čechové prokázali králi Vladislavovi. — Král Ferdinand zakládá fundaci na každodenní mši za její duši. — Sjezd v Litoměřicích. — O jednotě všech stavů	68

Utvrzení jednoty mezi stavy. — Potupné písně na krále. — Přátelské usnesení stavů. — Vpád Sasů do Čech. — Jak se chovalo vojsko Pflugovo. — Rozhodný postup stavů. — Uvěznění králova sekretáře. — Poselství královo a odpověď na ně	74
Konec války šmalkaldské. — Nové poselství krále. — Povolnost některých stavů. — Král svolává sněm do Litoměřic. — Chování vojska králova v Litoměřicích a v Praze. — Pobouření lidu proti královským žoldnérům	95
Vítězství krále nad Pražany. — Požadavek krále. — Předvolání Pražanů na hrad. — Soud nad ostatními městy. — Co se chtěl Ferdinand dozvědět od uvězněných Pražanů. — Pokutování měst lužických a slezských	111
Poprava čtyř královských odpůrců. — „Krvavý sněm.“ — Král Ferdinand odmítá podmínky přátelského soužití se stavy	136
Král potrestal ještě některé osoby ze stavu městského a vrátil městům část jejich privilegií, platů a statků	144
R. 1547—1557. — Dosazení královských hejtmanů a rychtářů do měst. — Omezení městské samosprávy. — Zmenšení soudní pravomoci měst. — Stíhání a utlačování Jednoty bratrské . . .	149
Cisář Ferdinand obhazuje samostatnost české koruny před říšským sněmem. — Králevic Maxmilián v nebezpečí života. — Arcikníže Maxmilián přijat za českého krále. — Pokus o jednotné náboženství. — Mor v Čechách.	159
Válka turecká. — Náboženské rozbroje v Německu. — Výprava proti markraběti braniborskému	168
Některá užitečná nařízení sněmů zemských. — O velkém povětrí. — Sněm povolil ochotně nové berně na válku proti Turkům . . .	174
Nekatolíci v Čechách nabývají nové odvahy. — Jesuité přivedení do Prahy. — Působení jesuitů v zemích koruny české	176
R. 1557—1565. — Uvítací slavnosti císaře Ferdinanda. — Korunovace Maxmiliána na krále českého. — Zvolení Maxmiliána za císaře německého. — Čechům je opět povoleno užívání kalicha. — Nový arcibiskup pražský	198

Bratrský biskup Jan Augusta. — Jednota bratrská. — O novokřtěncích. — Turecké poselství u císaře Ferdinanda. — Nová milost Pražanům. — Pohromy v zemi české. — Korunování Maxmiliána na krále uherského. — Smrt a pohřeb císaře Ferdinanda . 214

ČÁST DRUHÁ.

PANOVÁNÍ MAXMILIÁNA II.

- R. 1565—1570. — Nová válka turecká. — Povaha krále Maxmiliána. — Náboženské strany v zemích českých. — Chování krále Maxmiliána k Jednotě bratrské 249
- Papež zamítl žádost o povolení manželství kněžím. — Zrušení kompaktát. — Jednota bratrská. — Českobratrský biskup Jan Černý. — Mor, povodně a neúroda v zemích českých. — Zákaz katolických synod. — Mandát proti Bratřím. — Nová pomoc na války turecké. — Provdání dvou královských dcer. — Luther-
ské náboženství ve Slezsku 267
- Vývoj řeči na Krnovsku v letech 1523—1537 283
- Stavové evangeličtí se znovu pokoušejí dosáhnouti svobody víry. —
Konsistoř podobojí přestoupila ke katolictví. — Bratrský biskup Jan Blahoslav 290
- R. 1571—1576. — Hospodářské poměry v Čechách. — Sněm usiluje o posílení české měny. — Jednání sněmu o nových vyznáních. —
Jednání mezi luterány a Bratřimi o novou českou konfesi . . . 307
- Konečná dohoda mezi luterány a Českými bratry. — Česká konfese a církevní řád odevzdány císaři. — Vzrůst sebevědomí luteránů. —
Korunovace Rudolfa za krále českého 323
- Mandáty císařovy proti Bratřím a městům královským. — Luteráni se zastávají Bratří a měst. — Turecké poselství v Praze. —
Maxmilián se uchází o polský trůn. — Zasedání sněmu r. 1576 . 341
- Smrt a pohřeb císaře Maxmiliána II. — Povaha císaře Maxmiliána. —
Děti císaře Maxmiliána 371

ČÁST TŘETÍ.

PANOVÁNÍ RUDOLFA II.

- R. 1576—1578. — Rudolf II císařem německým. — Povaha Rudolfa II. — Ústřední úřady Rudolfovy. — Vlivy cizí kultury v českých zemích za Rudolfa II. 385
- Duševní choroba císaře Rudolfa. — Císař nechce ustanoviti svého nástupce. — Válka v Uhrách. — Nepřátelství mezi Rudolfem a Matyášem. — Zklamání katolíků. — Rudolfovo chování k nekatolíkům 399
- R. 1578—1598. — Působení jesuitů proti Českým bratřím. — Činnost olomouckého biskupa Stanislava Pavlovského. — Zkrácení práv pražské university. — Zavedení gregoriánského kalendáře v českých zemích. — Spiknutí Jiřího a Ladislava z Lobkovic na sněmu r. 1593 426
- R. 1598—1602. — Vznik bratrského překladu Bible. — Vnitřní poměry v Jednotě bratrské. — Hlavní překladatel Starého i Nového zákona. — Rudolfův mandát proti Českým bratřím 451
- R. 1602—1607. Sněm r. 1603. — Václav Budovec z Budova. — Snažení katolíků o rozšíření své víry. — Násilné provádění reformace ve Slezsku. — Bouře v Opavě 474
- R. 1608. — Vůdcové stavovského hnutí. — Spolek proti Rudolfovi. — Stavové se domáhají nových svobod. — Odtržení Moravy od českých zemí 497
- Tajný spolek Moravanů s Rakušany. — Matyášovo vyrovnání s Moravany. — Odpor Rakušanů. — Povznesení stavovské moci v Uhrách 552
- R. 1609. — Odhodlanost strany katolické. — Císař Rudolf zamítl požadavky českých stavů. — Schůze nekatolických stavů na novoměstské radnici. — Duševní a tělesný stav císaře Rudolfa 559
- Žádost stavů za svobodu náboženskou. — Konec utrakvismu. — Nejvyšší purkrabí s katolíky se přidali k stavům podobojí. — Návrh majestátu 604

Spolek se Slezany. — Odpověď císaře Rudolfa na stavovské požadavky. — Branný odpor stavovský. — Stavové zvolili 30 direktorů. — Stavové podobojí se zavázali přísahou k nepovolnosti	616
Direktoři zahajují činnost. — Vyjednávání u nejvyššího purkrabího. Podepsání Rudolfova majestátu. — Vydání majestátu. — Majestát vložen v desky zemské. — Doslovné znění Rudolfova majestátu. — Význam majestátu	631
Nové požadavky protestantů. — O Václavu Vchynském a jeho bratřích. — Majestát Slezanů na svobodu víry. — Císař zamítá další požadavky Slezanů	658
Sněm vyměřuje působnost direktorů. — Konec staré konsistoře utrakvistické. — Návrh řádu o zřízení konsistoře podobojí a o svěcení kněžstva. — Stavové rozpustili zbrojný lid. — Všeobecná amnestie. — Nová bouře proti Slavatovi a Martinicovi	666
Oposice proti Jednotě bratrské. — Volba administrátora a konsistoriánů. — O zřízení nové české církve. — Oprava universitního zřízení. — Volba defensorů. — Instrukce defensorům. — Kaple Betlémská odevzdána Bratřím. — Majestát uložen na Karlštejně.	679
R. 1610. — Nové zákony. — Vzrůst moci stavovské. — Záměry arciknížete Leopolda. — Spor o vévodství julišské a klevské. — Katolická liga v Německu. — Branný spolek proti Habsburkům	693
Nové naděje císařovy. — Jednání o sjezdu knížat. — Najímání vojenského lidu v Pasovsku. — Sjezd pražský. — Nová smlouva mezi Rudolfem a Matyášem. — Úmysl povýšiti Leopolda na císaře německého	704
Jednání o lidu pasovském. — Vpád pasovských do Horních Rakous. — Pasovští se zmocnili Budějovic, Tábora a Malé Strany. — Obléhání Starého města. — Ústup Pasovských z Čech	717
Stavové obsadili hrad královský v Praze. — Příjezd Matyášův do Prahy. — Generální sněm. — Rudolf se vzdává královské koruny	754
Odpor Slezanů a Lužičanů proti Čechům. — Nové německé kostely v Praze	787

R. 1612. — Rudolf se v poslední chvíli domáhá ztraceného panství. — Nemoc a smrt císařova. — Osud Rudolfova služebnictva. — Rudolfovy děti. — Umělecké sbírky Rudolfovy	789
Poznámky historické (Dr. J. Charvát)	811
Poznámky vydavatele	815
Opravy	817

Č Á S T Č T V R T Á .

P A N O V Á N Í K R Á L E M A T Y Á Š E .

Povaha a život krále Matyáše a jeho manželky	7
R. 1611—1614. — Matyáš císařem německým. — Spor o protestantský kostel v Broumově. — Reformace na statech královských. — Sněm v Budějovicích. — Generální sjezd v Linci	10
R. 1615. — Generální sněm r. 1615. — Jednání o konfederaci. — Jednání o defensi. — Jednání o krajských sjezdech. — Jednání o dědičných smlouvách. — Povolení daní	21
Zákon o užívání českého jazyka. — Stížnosti protestantů a císařova odpověď. — Anna korunována na královnu českou. — Pád Václava Vchynského	26
R. 1617. — Svolání sněmu k volbě nového krále. — Ferdinand přijat za krále českého. — Potrestání některých protestantů. — Katoлицí odměnění	36
R. 1617—1618. — Jednání uherského sněmu o nástupnictví. — Ferdinand zvolen králem uherským. — Ferdinand se uchází o korunu císařskou. — Falckrabě Fridrich proti rodu habsburskému	49
Nové utiskování protestantů. — Sjezd protestantů v Praze. — Odhodlané jednání defensorů. — Města královská. — Pokus o obnovení staré víry pod obojí. — Spor o kapli Betlémskou. — Druhý sjezd protestantů v Praze	58
Shození českých místodržících s oken v květnu 1618	95
Zřízení prozatímní vlády. — Apologie. — Obrana země. — Finanční operace	119
Smýšlení o novém převratu. — Ochrana Hrobských a Broumovských. — Vypovězení jesuitů. — Vyjednávání se stavy českými. — Císař koná přípravy k válce	134
Konec kardinála Khlesla. — Postoj Moravanů k českému povstání. — Náboženské spory ve Slezsku. — Chování Slezanů k českému povstání	156

Poměr Rakušanů k českému povstání. — Poselství doktora Jesenského do Uher. — Uvěznění Jesenského ve Vídni. — Poměr cizích mocností k českému povstání	180
O přátelství kurfiřta falckého s Čechy. — Hrabě Hohenlohe zvolen velitelem vojska českého. — Hrabě Karel Bon. Buquoy, nejvyšší velitel císařských vojsk. — Počátek války v Čechách. — Sněm. — Nová vojenská opatření v Čechách	190
Hrabě Arnošt z Mansfeldu. — Tajná pomoc knížete savojského. — Porážka císařského vojska v Čechách. — Dobytí Plzně	207
Vpád českého vojska do Rakous. — Buquoy se drží v Budějovicích . . .	233
Rozpuštění veřejné hotovosti. — Finanční nesnáze v Čechách. — Česká koruna nabídnuta falckraběti Fridrichovi. — Anglický král Jakub I. — Vyjednávání s Čechy	247
Zemský sněm a nařízení veřejné hotovosti. — Nová finanční opatření. — Povolení naturálních dávek	263
Smrt císaře Matyáše	270

Č Á S T P Á T Á.

PANOVÁNÍ FERDINANDA II.

R. 1619. — Vychování Ferdinanda II. — Zbožný život Ferdinandův. — Zábavy Ferdinandovy. — Ferdinandova vláda. — Finanční hospodářství Ferdinandovo. — Vojenské schopnosti Ferdinandovy. — Ferdinandova osobnost	275
Ferdinand naposledy vyjednává s Čechy. — Vyrovnání se Slezany. — Hornolužičané se přidávají k Čechům. — Moravané se přidávají k českým povstalcům	285
Rakušané se staví proti Ferdinandovi. — Ferdinand koná přípravy k válce s Čechy. — Protikatolický ruch. — Obsazení Kladska stavovským vojskem. — Počátek války v Čechách r. 1619 . . .	301
Thurn táhne na Vídeň. — Thurn obléhá Vídeň. — Bitva u Velkého Záblatí. — Nové úspěchy vojska královského. — Bitva u Dolních Věstonic	310

Smutné poměry v českém vojsku. — Nové zesílení českého vojska .	331
Písek dobyt vojskem královským. — Don Martin de Huerta. — České vojsko ustupuje. — Ferdinand zvolen císařem německým. — Konfederace zemí české koruny .	343
Pronásledování katolíků na Moravě. — Rozšíření samosprávy měst. — Návrat Václava Vchynského do vlasti. — Konfederace s Rakousy .	362
Ferdinand sesazen s českého trůnu. — Kandidáti českého trůnu. — Fridrich Falcký zvolen českým králem. — Uznání samosprávy hrabství kladského. — Slavné uvítání krále Fridricha v Praze .	369
Fridrich korunován na českého krále. — Jmenování nejvyšších zemských úředníků. — Usnesení zemského sněmu, zasedajícího v Řijnu a listopadu r. 1619. — Jak lid soudil o králi a královně.	388
Jak došlo k uzavření spolku s knížetem Bethlenem. — Buquoy ustoupil z Čech. — Smutný stav českého vojska .	399
Operace spolkového vojska v Rakousích. — Podmínky spolku s Bethlenem. — Spolek s Uhrami. — Mansfeld válčí s císařskými v Čechách .	407
Král Fridrich hledá pomoc v Německu. — Reformace kostela svato-vítského. — Katastrofa jičínská .	423
R. 1620. — Fridrichova cesta na Moravu. — Kozáci ve Slezsku a na Moravě. — Jan Sarkander. — Fridrichova cesta do Slezska. — Bethlenova úmluva s císařem. — Císařovi spojenci .	432
Postoj Francie a Anglie k českému povstání. — Stav českého a císařského vojska. — Boje o Mikulov. — Bitva u Langenloisu, Maisavy a Sinzendorfu .	446
Řádění kozáků a žoldnéřů — Marradasovy operace v Čechách. — Křest prince Ruperta. — Spolek s Uhrami dokončen a rozšířen.	460
Úpadek měny v Čechách. — Nová válečná opatření. — Podpora chudým sedlákům. — Králův syn ustanoven nástupcem. — Válečný stav v Dolních Rakousích. — Nové boje v Čechách .	469
Nájezdy kozácké. — Znemravnělost ve vojsku. — Selská povstání. — Česká vláda shání znova peníze. — Václav Vchynský .	483

Nové úmluvy s knížetem Bethlenem. — Spojené země vyhledávají tu- reckou pomoc. — Král Fridrich zvolen ochráncem Rakušanů. — Podrobení Horních Rakous. — Ústup českého vojska z Rakous.	495
Španělské vojsko vtrhlo do Falcka. — Ráz uherské pomoci. — Cho- vání anglického krále. — Pokus Čechů zmocniti se Budějovic. — O dobytí náspů u Volar. — Přípravy proti nepříteli. — Král Fridrich odjíždí k vojsku. — Císařští dobyli Písek a jiná města.	509
Zrada Mansfeldova. — Boje u Rakovníka. — Císařští táhnou ku Pra- ze. — Stav věcí v Čechách	526
Bitva na Bílé hoře	540
Fridrichův útěk z Prahy a z Čech. — Konec české armády. — Obsa- zení Malé strany. — Podrobení Pražanů a stavů. — Plenění v Praze	562
Odjezd knížete Maxmiliána z Prahy. — Bělohorské bojiště. — Oslava bělohorského vítězství. — Císařův vděk vítězům. — Osud vůdců českého povstání	575
O vyjednávání Slezanů s kurfiřtem saským. — Vyhlášení klatby nad falckrabětem. — Slezané se poddali	599
Vnitřní poměry politické, náboženské a národní. — Duševní život v Čechách	606
Situace v českých zemích po bitvě na Bílé hoře	622
Konec kozáků. — Karlštejn a Jindřichův Hradec opanovány. — Pod- niky Mansfeldovy v západních Čechách. — Město Cheb získá- no pro císaře. — Plzeňská posádka zrazuje Mansfelda. — Do- bytí Falknova a Lokte. — Orlík, Tábor a Třeboň se vzdávají. — Dobytí Zvíkova	625
Konec unie protestantské. — Ferdinand II. zamítl návrhy anglické. — Obsazení Horního Falcka Maxmiliánem Bavorským	649
Válka falcká. — Válka s knížetem Bethlenem a markrabětem krnov- ským. — Bethlen zradil markraběte krnovského	659
Vyrovnání se Slezany. — Pád kladské pevnosti. — Jakých odměn se dostalo knížeti bavorskému a jiným zasloužilým mužům	677
Nepřátelé rodu habsburského. — Vydírání v zemi české. — Opatření knížete z Lichtenštejna	690

Drahota, hlad a mor v Čechách. — Různé pověry. — Dobrozdání ví- deňských státníků o potrestání Čechů	710
Soud nad českými povstalci. — Popravy na Staroměstském náměstí v Praze. — O osudu některých jiných vězňů	717
Šimon Lomnický z Budče. — Poprava Bedřicha z Tiefenbachu. — Cena zabavených statků. — Jmenování knížete z Lichtenštejna českým místodržitelem	753
Konfiskační soud. — Potrestání Moravanů	762
Katolické bohoslužby v kostele sv. Víta obnoveny. — Čtyři kostely v Praze odňaty protestantům. — Vypovězení protestantských kněží z Prahy	768
Poznámky historické	785
Poznámky vydavatele	790

DĚJINY ČECH A MORAVY

ČÁST ŠESTÁ

Druhé období vlády krále Ferdinanda II.

od r. 1622 do r. 1637
